

ตอนที่ 2

การอภิปราย

เรื่อง สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารกับการเสริมสร้าง
การบริหารที่โปร่งใส และข้อเสนอ
ต่อแนวทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ
ในระยะอันใกล้

คณะวิทยากร

1. นายชัชทอง โอภาสศิริวิทย์
ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี
และเลขาธิการคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ
2. ดร.จური วิจิตรวาทการ
เลขาธิการองค์กรเพื่อความโปร่งใสแห่งประเทศไทย
3. รศ.ดร. สมคิด เลิศไพฑูรย์
รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. ผศ.ดร. วิทยา ตันสุวรรณนนท์
ผู้เชี่ยวชาญประจำสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
และกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร
5. นายแพทย์ พลเดช ปิ่นประทีป
ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาประชาสังคม สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา
6. นางวนิดา สักการโกศล
ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ
(ผู้ดำเนินการรายการ)

พิธีกร ในการอภิปรายภาคเช้านี้ ใครขอแนะนำผู้ดำเนินรายการ คือ ผอ.วนิดา สักการโกศล ประวัติดโดยสังเขปของผู้ดำเนินรายการคือ ท่านจบการศึกษาเศรษฐศาสตรบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นิติศาสตรบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช รัฐศาสตรมหาบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเป็นนักศึกษาด้านจิตวิทยา วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 91 นอกจากนี้ท่านจะเป็นผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการแล้ว ยังทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เป็นเลขานุการคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาเศรษฐกิจและการคลังของประเทศ สาขาการแพทย์ และสาธารณสุข สาขาต่างประเทศและความมั่นคงของประเทศ และสาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการเกษตร นอกจากนี้ ก็ยังเป็นคณะกรรมการในคณะกรรมการปรับปรุงแก้ไขหรือร่างกฎหมาย และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสาร เป็นอนุกรรมการในคณะกรรมการพิจารณาให้ความเห็นเรื่องร้องเรียน และอื่นๆที่เกี่ยวข้องในหลายอนุกรรมการ จึงขอเรียนเชิญท่านผู้ดำเนินรายการ ผอ. วนิดา สักการโกศล

ผู้ดำเนินรายการ เรียนท่านกรรมการข้อมูลข่าวสารราชการ ท่านกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ท่านผู้มีเกียรติ และผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกท่าน ก่อนที่จะเริ่มรายการสัมมนาในภาคเช้า ขอเรียนเชิญ ท่านวิทยากรทุกท่าน บนเวที สำหรับการอภิปรายเข้าวันนี้เป็นเรื่องสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารกับการเสริมสร้างกับการเสริมสร้างการบริหารที่โปร่งใสและข้อเสนอต่อแนวทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในระยะอันใกล้ วันนี้เป็นเดือนที่ครบ 7 ปี ของ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารมีผลบังคับ ความรู้สึกของหลาย ๆ ท่านอาจมองว่า ระยะเวลา 7 ปี นั้นเร็วหรือช้า แต่ความรู้สึกของผู้ที่ต้องปฏิบัติงานนั้น มีความรู้สึกคือ 7 ปีนั้นเป็นเวลาที่รวดเร็ว เพราะต้องทำงานแข่งกับเวลาจนลืมเวลาไป จึงถือว่า 7 ปี ที่ผ่านมานั้น บางท่านอาจจะคิดว่าน่าจะเพียงพอแล้วที่จะให้ทุกคนเข้าใจ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารมีเจตนารมณ์อย่างไร และควรต้องปฏิบัติอย่างไร เจ้าหน้าที่ของรัฐควรต้องปฏิบัติอย่างไรให้ถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติ และขณะเดียวกันประชาชนควรใช้สิทธิอย่างไร ตัวเองนั้นมีสิทธิอะไร และจะใช้ได้อย่างไร บางท่านอาจรู้สึกอย่างนั้น แต่หลายท่านอาจมีความรู้สึกกว่า 7 ปีนั้น ไม่เพียงพอที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของตนเอง หรือทัศนคติหรือการ

ในเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้เราจะเห็นว่า มีเจตนารมณ์ที่สำคัญอย่างยิ่งคือเพื่อเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมิใช่เพียงแต่ทำให้ประชาชนเข้ามาใช้สิทธิทางการเมืองอย่างเดียวเราสามารถใช้อำนาจหรือว่าเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องอื่นๆได้อีก เพื่อที่จะให้การบริหารประเทศเป็นไปตามเจตนารมณ์หรือว่าความต้องการของประชาชน ขณะเดียวกันบทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้ก็มักกลไกหลาย ๆ กลไกที่จะสนับสนุนให้เกิดความโปร่งใส

ในระบบราชการด้วย อย่างเช่นกฎหมายฉบับนี้ให้สิทธิกับประชาชนที่จะให้เข้าไปตรวจสอบการ
ดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะสำเร็จไปไม่ได้ถ้า
ประชาชนไม่สามารถที่จะได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องสำหรับข้อเท็จจริง วันนี้เราจะมาคุยกันว่าตาม
เจตนารมณ์ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารราชการจะบรรลุผลได้อย่างไรจะมีกลไกอะไรที่เป็นกลไก
สำคัญที่จะให้กฎหมายฉบับนี้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ โดยที่ในวันนี้ทางสำนักงานฯ ได้รับเกียรติอย่างยิ่ง
จากท่านวิทยากรทั้ง 5 ท่าน ท่านแรกที่จะขออนุญาตแนะนำในที่ประชุมได้รู้จัก ท่านแรกท่านเป็น
ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีในอดีตท่านเคยเป็นผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการข้อมูล
ข่าวสารของราชการ เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าท่านจะต้องเป็นผู้ที่รู้เรื่องของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร
อย่างดีมาก และในปัจจุบันท่านก็เป็นเลขานุการคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ท่านจบ
ทางการศึกษาวิศวกรรมศาสตรบัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นิติศาสตรบัณฑิต จาก
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และไปเรียนต่อทางด้านรัฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้
ปริญญาโททางด้านรัฐศาสตร์ ขณะเดียวกันท่านก็ไปเรียนต่อที่ประเทศเนเธอร์แลนด์ด้วยได้ปริญญา
ทางด้านสิ่งแวดล้อม เห็นได้ว่าท่านมีความรู้หลากหลายทีเดียว ในปัจจุบันนอกจากท่านจะเป็น
เลขานุการของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการแล้ว ท่านยังเป็นอนุกรรมการที่คณะกรรมการข้อมูล
ข่าวสารตั้งขึ้นมาอีกหลายคณะไม่ว่าจะเป็นอนุกรรมการตอบข้อหารือ อนุกรรมการชุดร้องเรียนจะเห็น
ว่าประสบการณ์ของท่านหลากหลายมาก.. คือท่านผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีท่านซึ่งทอง
โอกาสศิริวิทย์ ท่านที่สองที่ฉันจะขออนุญาตแนะนำปัจจุบันท่านเป็นประธานศูนย์
สาธารณประโยชน์และประชาสังคมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์จบปริญญาตรีทางด้าน
รัฐศาสตร์,ปริญญาโททางด้านเอเชียศึกษาและปริญญาเอกทางด้านมนุษยวิทยาจากสหรัฐอเมริกา ท่าน
มีประวัติการทำงานที่โดดเด่นมากมายท่านเคยเป็นอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์และ
งานพิเศษในปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งเลขาธิการองค์กรเพื่อความโปร่งใสแห่งประเทศไทย ประธาน
มูลนิธิผู้หญิงเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยท่านเป็นทั้งนักวิชาการและนักต่อสู้เพื่อสังคม คือท่านรอง
ศาสตราจารย์ ดร.จูรี วิจิตรวาทการ ท่านวิทยากรท่านต่อไปที่ได้ให้เกียรติมาในวันนี้ท่านเป็นนายแพทย์
ระดับ 9 สำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 9 จังหวัดพิษณุโลก ท่านจบแพทยศาสตรบัณฑิต ได้อนุบัตร
ผู้เชี่ยวชาญด้านเวชศาสตร์ป้องกัน ท่านเคยเป็นที่ปรึกษาโครงการป้องกันโรคเอดส์กลุ่มแม่บ้านของ
องค์กรยูนิเซฟแห่งสหประชาชาติและราชการพิเศษในปัจจุบันของท่านเป็นผู้อำนวยการสำนักพัฒนา
ประชาสังคมสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา ผู้อำนวยการกองทุนเพื่อประชาสังคมด้านคอร์รัปชันใน
มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา ท่านก็เป็นนักเคลื่อนไหวเพื่อสังคมท่านนายแพทย์พลเดช ปิ่นประทีป
สำหรับท่านต่อไปในอดีตท่านเคยเป็น สสร. และอดีตกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และ

ปัจจุบันท่านเป็นรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่านจบปริญญาเอกทางด้านกฎหมายจากประเทศฝรั่งเศส ท่านคือ รองศาสตราจารย์ดร.สมคิด เลิศไพฑูรย์ ท่านสุดท้ายก็คือท่านอดีตกบค คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปัจจุบันท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญประจำสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรอิสระที่ขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ปัจจุบันท่านเป็นกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้วย ซึ่งวันนี้ท่านก็ได้นำประสบการณ์จากการเป็นกรรมการวินิจฉัยเป็นระยะเวลาหลายปีมาเล่าสู่ให้ท่านฟังว่ากฎหมายฉบับนี้จะมีผลต่อสังคมอย่างไรบ้าง ท่านนี้คือท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชา ดันสุวรรณนนท์ ขออนุญาตให้ท่านวิทยากรใช้เวลาในการอภิปรายประมาณท่านละ 20 นาทีแล้วก็หลังจากนั้นก็จะให้ท่านผู้เข้าร่วมสัมมนาได้มีโอกาสซักถามถึงประเด็นปัญหาและความสงสัยของท่าน เราเริ่มกันที่ท่านแรกท่านผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีท่านชั่งทอง โอกาสศิริวิทย์ เชิญค่ะ

ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ขอบขอบคุณท่านผู้ดำเนินรายการ เมื่อซักครูนี้ท่านก็ได้แนะนำว่าผมเป็นอดีตผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการฟังดูก็เป็นเรื่องที่ดี เมื่อคืนนี้ประมาณ 3 ทุ่มเศษ ก็มีผู้ที่โทรไปหาผมที่บ้านก็บอกว่าขอข้อมูลข่าวสารเรื่องหนึ่งที่กำลังเป็นที่สนใจอยู่ในปัจจุบันจะอย่างไร ผมก็แนะนำท่านไปขั้นตอนการขอข้อมูลข่าวสารท่านก็ต้องไปขอข้อมูลที่หน่วยงานที่มีผู้ที่คิดว่าเขารอบครอบอยู่ อันนี้เป็นหลักพื้นฐานบางทีผู้ใช้สิทธิเขาก็สงสัยว่าน่าจะมาใช้สิทธิที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเลยได้ไหม เพราะบางทีประชาชนจะรู้สึกว่ามันสะดวกผมก็เรียนไปว่า โดยกระบวนการจะเป็นอย่างนั้นไม่ได้จะต้องไปใช้สิทธิขอข้อมูล ณ หน่วยงานที่เป็นผู้ครอบครองแต่อย่างไรก็ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการก็มีการเขียนไว้ค่อนข้างชัด ถ้าประชาชนไปขอข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานใดและหน่วยงานนั้นมิได้ครอบครองข้อมูลข่าวสารนั้นอยู่ หน่วยงานนั้นมีหน้าที่ต้องแนะนำว่าจะไปขอที่ใดได้ ผมก็ได้เรียนท่านผู้นั้นไปแต่ก็ได้ย้ำไปว่าถ้าในกระบวนการใช้สิทธิขอข้อมูลถ้าเกิดเหตุการณ์ว่าหน่วยงานที่ไปขอเฉยหรือช้า ถามว่าช้าก็วันผมก็เรียนท่านไปว่าท่านรู้ว่าถ้าเป็นเรื่องที่ชัดเจนว่าข้อมูลมีอยู่ถ้าผู้ขอคิดว่าจะวันช้าแล้วก็ใช้สิทธิได้ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อช่วงเช้ารองนายกรัฐมนตรีท่านสุวัจน์ ลิปตพัลลภ ท่านได้แถลงไว้เพิ่มเติมว่ากรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเห็นความสำคัญของเรื่องเวลามากเนื่องจากกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา 11 ถ้าทุกท่านได้มีโอกาสเปิดดูระบุไว้เพียงว่า ถ้าประชาชนมาขอข้อมูลข่าวสารหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องจัดให้ในเวลาสมควร ที่ผ่านมาก็มีประชาชนมาเสนอแนะอย่างมากมายเลยวาระเวลาสมควรไม่รู้ว่าจะเวลามันกี่วันกำหนดวันได้ไหม บางท่านก็เสนอ 30 วัน ในต่างประเทศเขาจะมีวัน 30 วันเป็นมาตรฐานแต่ว่ากรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ นักวิชาการต่าง ๆ ก็ดีหาหรือกันแล้วก็บอกว่าการกำหนดวันมันน่าจะทำให้เกิดการดึงตัว

จนเกินไปก็ผ่านมามากหลายปีตั้งแต่ผมเป็นผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการก็ไม่ได้แก้ไขกฎหมายในจุดนี้ เมื่อปีที่แล้วได้มีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 มีบัญญัติไว้ชัดเจนว่า ในการติดต่อของประชาชนกับหน่วยงานของรัฐแห่งใดก็ตามหรือการติดต่อระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันก็ตามอย่างช้าที่สุด 15 วันจะต้องมีการตอบ ต้องมีการแจ้งว่าผลเป็นอย่างไร พระราชกฤษฎีกาฉบับนั้นกำหนด 15 วันเป็นเงื่อนไขต้องถือปฏิบัติไม่ว่าการติดต่อระหว่างประชาชนกับรัฐหรือระหว่างหน่วยงานของรัฐกับหน่วยงานของรัฐด้วยกันเองก็ตาม จะต้องแจ้งผลให้ทราบอย่างช้าภายใน 15 วันกรรมการข้อมูลข่าวสารก็ได้มีมติเมื่อการประชุมครั้งแรกเมื่อเดือนตุลาคม ก็เห็นสมควรนำเสนอคณะรัฐมนตรี ขณะนี้เข้าใจว่าท่านรองนายกฯท่านก็ลงนามแล้วเสนอคณะรัฐมนตรีไปแล้ว ต่อไปหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐถ้าประชาชนมาขอข้อมูลข่าวสารจะต้องดำเนินการจัดให้อย่างรวดเร็วหรือภายในวันนั้น ที่มีมติเรื่องวันนั้นคำนึงถึง ถ้าในชนบทประชาชนเดินทางมายังหน่วยงานของรัฐถ้าต้องกลับไปอีกและมาใหม่จะเสียเวลามากเพราะฉะนั้นในมิติเรื่องเวลาที่ได้มีการเสนอไปว่าจะต้องจัดในเวลารวดเร็วให้แล้วเสร็จในวันนั้นหรือถ้าเป็นกรณีถ้าต้องไปหาเอกสาร เช่น เอกสารอยู่ในโกดังเก็บอย่างช้าที่สุดภายใน 15 วันต้องตอบ นี่เป็นเงื่อนไขความจริงผมก็เลยไปพูดในรายละเอียดเพียงแต่ผมจะเรียนท่านอย่างนี้ว่า ปัจจุบันเราก็มีผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการซึ่งท่านเพิ่งรับหน้าที่เมื่อเดือนตุลาคม 2547 ที่ผ่านมา ท่านผอ.วนิดาฯ เป็นผู้ดำเนินรายการในวันนี้ ในเรื่องกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการหัวข้อที่เป็นประเด็นการอภิปรายในเรื่องของสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารกับการเสริมสร้างการบริหารที่โปร่งใสและข้อเสนอแนะต่อแนวทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในระยะเวลานี้ผมอยากจะชี้ให้เห็นว่าในการแลกเปลี่ยนความเห็นในช่วงเช้าวันนี้หัวใจสำคัญก็คือมาร่วมกันมองดูว่าในเวลาอันใกล้ๆของแต่ละคนอาจจะไม่เหมือนกัน ผมได้เรียนหารือกับผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการว่าเวลาอันใกล้นี้ถ้าจะมองในเทอมอาจจะ 3- 5 ปีนะครับให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมอย่างมีนัยสำคัญจะดำเนินการกันอย่างไร ก่อนอื่นผมอยากจะเรียนอย่างนี้ครับว่าในเรื่องสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารทุกท่านทราบดีว่ารัฐธรรมนูญของเราในมาตรา 58 ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิตัวนี้ของประชาชนอย่างชัดเจนว่าประชาชนนั้นมีสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานต่างๆของรัฐยกเว้นเฉพาะเรื่องที่กระทบต่อความมั่นคงหรือกระทบต่อสิทธิอันพึงคุ้มครองของบุคคลอื่น ซึ่งอาจจะเป็นสิทธิในเรื่องของสิทธิทางการค้าหรือสิทธิในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคลก็ตามชี้ให้เห็นได้ว่าข้อยกเว้นที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้นี้ก็เน้นอยู่ในสองประการคือเรื่องความมั่นคงและสิทธิอันพึงคุ้มครองของบุคคลอื่นซึ่งก็คิดว่าถ้าโดยนัยของตัวรัฐธรรมนูญก็ครอบคลุม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ขณะนี้กฎหมายที่รองรับรัฐธรรมนูญมาตรา 58 ก็ต้องถือว่า

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารทางราชการก็เป็นกฎหมายหลักหรือเป็นกฎหมายกลางในการรองรับต่อสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 58 ในรัฐธรรมนูญของเราในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิจะเห็นได้ว่าในมาตรา 59 เป็นเรื่องของการคุ้มครองสิทธิที่มีลักษณะของความมีส่วนได้เสียอยู่ก็คือการคุ้มครองสิทธิในการที่จะได้รับรู้ข้อมูลหรือคำชี้แจงหรือเหตุผล ในกรณีที่รัฐฯนี้หมายถึงรวมทุกหน่วยงานหน่วยงานของรัฐบาลและหน่วยงานต่าง ๆ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐจะดำเนินการอนุมัติอนุญาตหรือดำเนินการโครงการหนึ่งโครงการใดก็ตาม อาจจะกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือส่วนได้เสียของชุมชน ประชาชนนั้นก็มีสิทธิได้รับรู้ข้อมูลข้อมูลข่าวสารมีสิทธิได้รับคำชี้แจงและมีสิทธิที่จะเสนอแนะ จะเห็นได้ว่าในมาตรา 58 เป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนทุกคน มาตรา 59 ก็เป็นการคุ้มครองสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารเหมือนกันแต่ว่าจำกัดวงแคบลงมา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับส่วนได้เสียคือชุมชนหรือท้องถิ่นก็ยังเป็นเรื่องที่กว้าง อย่างไรก็ตามที่ผมยกมาตรา 59 ขึ้นมาในที่ประชุมนี้ด้วยหรือที่สัมมนาแห่งนี้ด้วย อยากจะชี้ให้ท่านเห็นว่ากระบวนการในเรื่องของมาตรา 59 ของรัฐธรรมนูญซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องกระบวนการประชาธิปไตยหรือกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนนั้นมีความยึดโยงอย่างสำคัญกับสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เพราะแน่นอนที่สุดถ้าเราสามารถทำกระบวนการสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารให้เกิดความสมบูรณ์ขึ้นกระบวนการประชาธิปไตยก็จะเกิดความสมบูรณ์ขึ้นด้วย ซึ่งกระบวนการประชาธิปไตยก็จะเป็นกลไกสำคัญที่จะแก้ปัญหาเคยเกิดขึ้นในอดีตมิให้เกิดขึ้นอีกปัญหา ในอดีตทุกท่านทราบคืออย่างปัญหาท่อแก๊สไทย- มาเลเซีย หรือปัญหาอื่น ๆ การสร้างโรงไฟฟ้าที่หิโนกรุด บ่อนอก ก็ตามซึ่งเป็นเรื่องในอดีตกลไกตามมาตรา 59 ก็จะช่วยแก้ไขแต่อย่างไรก็ตามความสำเร็จนั้นก็ยังยึดโยงกับมาตรา 58 ของรัฐธรรมนูญ ในประเด็นถัดมาที่ผมอยากจะเรียนอย่างนี้ว่าเรื่องของของสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารจะเกี่ยวพันโดยตรง ซึ่งถือว่าเป็นขงสำคัญเหมือนกันเป็นหัวใจสำคัญของการใช้กลไกตามกฎหมายนี้โดยส่วนตัวผมเองในช่วงที่ปฏิบัติหน้าที่ที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารก็ถือว่าในเรื่องของรัฐธรรมนูญมาตรา 76 เกี่ยวเนื่องกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเป้าหมายที่จะช่วยกลไกตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารไปผลักดันให้เกิดขึ้นหรือให้บรรลุผลท่านจะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญของเราในมาตรา 76 ซึ่งอยู่ในหมวดที่ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเป็นบทบัญญัติที่บังคับชัดเจนต่อรัฐบาลทุกรัฐบาลนะครับที่เข้าบริหารบ้านเมืองว่าจะต้องแถลงต่อสภาว่าจะดำเนินการหรือมีแนวทางการดำเนินการอย่างไรที่จะทำให้แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญมาตรา 76 บรรลุผลก็คือการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการตัดสินใจทางการเมืองในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ในการตรวจสอบการใช้อำนาจทุกระดับข้อความที่ แตกก็มีเนื้อหาครอบคลุมตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ท่านจะเห็นได้ว่ามิติของมันนั้นในเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วม

นั่นเป็นมิติที่กว้างขวางใหญ่โตมากเป็นมิติที่เปลี่ยนแปลงจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะโดยอ้อมรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนั้นมีความมุ่งหมายที่ต้องการให้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางตรงมากยิ่งขึ้นในเรื่องนี้นั้นก็จะยึดโยงต่อไปกับในเรื่องของการกระจายอำนาจท่านจะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของเรานั้นมุ่งหมายที่จะให้เกิดการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นให้ท้องถิ่นนั้นมีบทบาทในการพึ่งตนเองมีบทบาทในการตัดสินใจในการกิจของท้องถิ่นได้เอง ความจริงในวันนี้ท่านผู้อภิปรายที่อยู่บนเวทีท่านอาจารย์สมคิดฯ ท่านก็ได้เข้าไป ท่านก็อาจจะพูดในส่วนนี้มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของการผลักดันในเรื่องการกระจายอำนาจท่านจะเห็นได้ว่าการกระจายอำนาจที่เป็นความมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญปัจจุบันนั้นมุ่งกระจายอำนาจในทุกด้าน แม้แต่ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านการพัฒนาสังคม ด้านการสิ่งแวดล้อม ทุกด้านนั้นมีความมุ่งหมายต้องการให้ท้องถิ่นตั้งแต่ระดับตำบลระดับเทศบาลระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด เข้ามามีบทบาทแต่ผมเรียนท่านอย่างนี้ว่าการที่ประชาชนนั้นจะสามารถเข้าไปมีบทบาทในกระบวนการกระจายอำนาจโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าย้อนไปว่ากระบวนการกระจายอำนาจนั้นซึ่งจะยึดโยงกับในเรื่องของการมีส่วนร่วม ถ้ามองว่ากระบวนการมีส่วนร่วมที่เข้าไปสู่ตามเจตนารมณ์ตัวนี้ได้ประชาชนจะสามารถร่วมกำหนดนโยบายได้อย่างไรประชาชนจะสามารถร่วมตัดสินใจทางการเมืองได้อย่างไร ความจริงนิยามว่าการตัดสินใจทางการเมืองนั้นมิได้หมายถึงการตัดสินใจในเชิงที่เราอาจจะเข้าใจว่าเป็นเรื่องการต่อสู้ทางการเมือง ความหมายของการเมืองก็คือการตัดสินใจในเรื่องการบริหารตามปกติของท้องถิ่นนั่นเองก็เป็นการตัดสินใจทางการเมืองด้วยเหมือนกันในเชิงทางนโยบายประชาชนจะเข้าไปร่วมวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองได้อย่างไรประชาชนจะร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับได้อย่างไรอำนาจรัฐทุกระดับนั้นหมายถึงอำนาจตั้งแต่อนุฆัตินุญาตอะไรที่เกี่ยวข้องกับการอนุฆัตินุญาตเป็นเรื่องอำนาจ ถ้ามองว่าประชาชนจะเข้าไปดูได้อย่างไรข้อมูลข่าวสารจะเป็นกลไกอย่างสำคัญ ซึ่งท่านก็คงจะเห็นภาพเช่นนั้นอยู่ในเรื่องการกระจายอำนาจเช่นเดียวกันในเรื่องของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการท่านจะเห็นได้ว่ากฎหมายข้อมูลข่าวสารของทางราชการนั้นได้กำหนดเจตนารมณ์ไว้ชัดเจนมากกฎหมายฉบับนี้นั้นได้มีการเตรียมร่างกันหรือดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 ในขณะนั้นยังไม่มีใครทราบว่าจะมีรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนักคิดนักวิชาการในช่วงนั้นก็เห็นถึงปัญหาของบ้านเมืองว่าจะทำอย่างไรถึงจะมีกระบวนการประชาธิปไตยของบ้านเมืองนั้นมีระบบการบริหารที่ยั่งยืนจะทำอย่างไรถึงจะให้รัฐบาลที่บริหารประเทศนั้นมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพโปร่งใส จึงเป็นที่มาของเจตนารมณ์ของกฎหมายอยู่ในท้าย พรบ.กฎหมายเขียนไว้ชัดเจนว่าต้องการให้ประชาชนมารับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างกว้างขวางเพื่อจะได้สามารถแสดงความคิดเห็น และใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ผมเองมีโอกาสดูเรื่อง

กฎหมายนี้ที่ใดเมื่อใดก็อยากจะพูดถึงจุดของเจตนารมณ์จะเป็นธงสำคัญหรือเป็นเป้าหมายเป็นเงื่อนงำที่จะบรรลุ ถ้าประชาชนใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องตรงตามความเป็นจริงท่านก็จะนึกภาพได้ว่า ณ กระบวนการเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้นอันใกล้นี้ปัญหาที่ กกต. หนักใจในการที่จะทำให้การเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรมก็จะหมดไป และการใช้สิทธิทางการเมืองโดยถูกต้องตรงตามความเป็นจริงแต่สิทธิทางการเมืองไม่เป็นเรื่องของการหย่อนบัตรอย่างเดียวแต่สิทธิทางการเมืองเป็นสิทธิพื้นฐานเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่งด้วยซ้ำไป เป็นสิทธิในชีวิตปกติของทุก ๆ คนที่จะดูแลบ้านเมืองของตนเอง เพราะฉะนั้นนี่เป็นหัวใจสำคัญกฎหมายฉบับนี้มุ่งหมายสูงมากต้องการให้ประชาชนใช้สิทธิทางการเมืองให้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงและยังมีข้อความต่อเพื่อจะได้ส่งเสริมให้เกิดรัฐบาลที่เป็นไปโดยประชาชนให้มากยิ่งขึ้นถ้าเราไม่คิดในข้อความในคำเป็นไปโดยประชาชนหมายความว่าอย่างไรทุกคนจะเข้าใจตรงกันอย่างน้อยที่สุดรัฐบาลที่เป็นไปโดยประชาชนมากยิ่งขึ้นนั้นต้องมีสองอย่าง ต้องมีประสิทธิภาพและมีความโปร่งใสอันนี้ก็หัวใจสำหรับกฎหมายฉบับนี้ กฎหมายข้อมูลข่าวสารของทางราชการถ้าจะว่าไปแล้วในต่างประเทศก็แบ่งเป็นสองกฎหมายคือกฎหมายที่ว่าด้วยการเข้าถึงข้อมูลกับอีกฉบับหนึ่งก็คือกฎหมายที่ว่าด้วยการคุ้มครองส่วนบุคคลในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลก็เป็นเรื่องที่จะมีการคุยกันในภาคบ่ายผมก็คงจะไม่ได้พูดถึงในเรื่องนี้ผมมีเล็กน้อยครับเมื่อสัปดาห์ที่แล้วผมมีโอกาสดูไปตรวจราชการในการกิจของผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีในจังหวัด 3 จังหวัดในภาคอีสานประเด็นตรวจอยู่อย่างหนึ่งคือประเด็นตรวจเรื่องการป้องกันและการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันผมไปตรวจใน 3 จังหวัด จังหวัดได้รายงานชัดเจนว่าในรอบปี พ.ศ.2547 ไม่ปรากฏว่ามีการปฏิบัติหน้าที่ของราชการในภูมิภาคที่เข้าข่ายการทุจริตไม่มีเลยปี พ.ศ.2546 มีส่วนหนึ่งปีพ.ศ. 2547 บรรลุผลอย่างมากเหลือเกินไม่มีอย่างน้อยที่สุด ใน 3 จังหวัดที่ผมไปตรวจในภาคอีสานประเด็นที่ผมหารือกับท่านผู้ว่าราชการจังหวัดและหัวหน้าส่วนราชการจังหวัดท่านอาจารย์จूर อยู่ใกล้ผม ผมไปดูสถิติที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติเขาทำไว้ตั้งแต่ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทยเราจนกระทั่งหลังวิกฤตเศรษฐกิจหรือแม้แต่ปีที่ผ่านมาซึ่งสถานการณ์ดูเหมือนจะดีขึ้นบ้างปรากฏว่าคะแนนความโปร่งใสของประเทศไทยเมื่อมองจากคะแนนเต็มสิบประเทศไทยก็ยังอยู่ที่ประมาณ 3 หรือ 3 กว่า ๆ จากคะแนนเต็มสิบประเด็นปัญหาก็คือว่าถ้าเรื่องความโปร่งใสหรือปัญหาทุจริตคอร์รัปชันถ้าในระดับจังหวัดตรวจแล้วไม่มีคะแนนของประเทศจะต้องเปลี่ยน แต่ขณะนี้เรื่องความโปร่งใสยังเป็นเรื่องของการสงครามที่ต้องทำสงครามแสดงว่ามันจะต้องมีการปรับอันนี้ก็ได้หารือจังหวัดไปแล้วว่าจะต้องมีการเคลื่อนไหวอย่างไรเพื่อให้สามารถจะแก้ไขได้สิ่งหนึ่งที่ได้เรียนฝากจังหวัดไปก็คือในเรื่องของท้องถิ่นซึ่งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นนั้นจะเป็นหัวใจสำคัญเป็นหน่วยปกครองที่สำคัญของบ้านเมืองเราเรามีอบต.ประมาณ 8,000 แห่ง ถ้าเราไม่สามารถทำท้องถิ่นให้

โปรงใสมีประสิทธิภาพได้ก็ไม่สามารถจะแก้บ้านเมืองได้ความจริงการแก้ไขความโปรงใสนั้นอาจจะ
ต้องทำ 3 ส่วนคือในส่วนของการเมืองส่วนบน ในส่วนของข้าราชการประจำและเอกชนและในส่วน
ของระดับการเมืองระดับท้องถิ่น ถ้ามว่าในเรื่องของแนวทางที่เราจะบรรลุความสำเร็จนี้จะเป็นอย่างไร
ผมคงจะเสนอในมิติของการใช้กลไกตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อผลักดันในเรื่อง
กระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพโปรงใสในช่วงจากนี้ไป สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร
หรือคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการคงจะต้องถือเป็นเป้าหมายเป้าที่ต้องบรรลุใน 4 ถึง 5 ปี
ข้างหน้านี้เป็นธงของเป้าหมายว่าจะต้องทำให้หน่วยงานของรัฐในทุกระดับ หมายถึงในส่วนกลาง
ภูมิภาคท้องถิ่น ในทุกพื้นที่มีการปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งที่ต้องปฏิบัติอย่างหนึ่งคือศูนย์ข้อมูลข่าวสาร
ของทุกหน่วยงานที่ต้องเอาผลการพิจารณาจัดซื้อจัดจ้างที่ดีต้องเอาประกาศประกวดราคาก็ดีหรือต้อง
เอาแผนงานโครงการงบประมาณมาตั้งแสดงต้องให้เกิดขึ้นจริงถ้าไม่เกิดต้องมีมาตรการรายงาน ใน
ฐานะที่ผมยังเกี่ยวข้องเกี่ยวข้องกันก็มีหน้าที่โดยตรงด้วยก็คือว่าเป็นเรื่องของการมาบอกร่วมกันว่าจะต้อง
ทำตัวนี้ให้เกิดขึ้นหน่วยงานใดที่ไม่ปฏิบัติอาจจะต้องมีกระบวนการที่ต้องรายงานต่อสาธารณะให้
รับทราบอาจจะต้องทุก 3 หรือทุก 6 เดือนเพื่อทำให้เกิดความสำเร็จอย่างแท้จริงว่าหน่วยงานของรัฐ
ตั้งแต่ระดับเทศบาล อบต. อบจ. จังหวัด ทุกกรม มีการปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสาร
โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9 คือการให้ต้องตั้งแสดงข้อมูลข่าวสารไว้ให้ประชาชนเข้า
ตรวจสอบต้องบรรลุผลในประการถัดมาในเรื่องที่เกี่ยวกับภาคประชาชนก็จะเห็นได้ว่าแม้จากสถิติการใช้
สิทธิของประชาชนตามกฎหมายฉบับนี้นั้นมีการกระจายตัวในระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น
ประมาณ 70% ส่วนกลาง 30% อย่างไรก็ตามผมคิดว่าธงและเป้าหมายในการที่ต้องทำให้ประชาชนทั้ง
ประเทศเกิดความตระหนักและเชื่อมั่น ประชาชนส่วนหนึ่งรู้ว่ามีความหมายฉบับนี้แต่ความเชื่อมั่น
ในการใช้สิทธิอาจจะยังไม่เกิดขึ้นเนื่องจากว่าขณะนี้ถือเป็นกระบวนการต่อสู้ทางวัฒนธรรมทางวิถีคิด
ทางกระบวนการของสังคมการต่อสู้ทางเรื่องค่านิยม ประชาชนส่วนหนึ่งก็ยังหวาดหวั่นโดยเฉพาะ
ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลว่าสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นสิทธิที่จะได้รับจริงหรือไม่ นี่ต้องทำ
กระบวนการนี้ให้ปรากฏผมคิดว่าทิศทางที่สำนักงานข้อมูลข่าวสารที่ได้ทำมาในรอบปี พ.ศ.2547 คง
เป็นทิศทางที่ต้องทำต่อไปการขยายตัวไปในสถาบันการศึกษาในหมู่นิสิตนักศึกษาที่ต้องเอาเข้ามาสู่
กระบวนการในเรื่องของสิทธิรับรู้ ในภาคเอกชนเครือข่ายชุมชน, เครือข่ายภาคสังคมจะต้องทำให้
เครือข่ายต่างๆ ในขอบทั่วประเทศมีภาพที่ปรากฏชัดและให้เห็นความสำคัญเห็นธงเป้าหมายของ
กฎหมายฉบับนี้ที่จะเป็นเครื่องมือของประชาชน ในประการสุดท้ายท่านจะเห็นได้ว่าในเรื่องของ
กระบวนการที่ทำให้เกิดความโปรงใสในบ้านเมืองปัจจุบันมีสถิติเฉพาะองค์การเพื่อความโปรงใส
นานาชาติและองค์การโปรงใสแห่งประเทศไทยที่ท่านอาจารย์ ดร. จูรี ท่านเป็นเลขาธิการอยู่จะเห็นได้

ว่าสิ่งที่ยังขาดอยู่ก็คือว่าระบบตรวจวัดความโปร่งใสการใช้อำนาจรัฐในทุกองค์การทุกเดือนอย่างต่อเนื่องยังไม่มีสิ่งนี้จะต้องผลักดันให้เกิดขึ้นจะต้องมีกระบวนการตรวจวัดจะเป็นกระบวนการตรวจวัดปีเว้นปีก็แล้วแต่จะต้องมีกระบวนการตรวจวัดความโปร่งใสของทุกองค์การของรัฐ เพื่อให้สามารถประเมินในระดับประเทศได้ว่าความโปร่งใสหรือการพัฒนาประสิทธิภาพนั้นได้บรรลุเป้าหมายขั้นตอนใดหน่วยใดที่มีความเอื้อหย่อนในเรื่องนี้ก็จะต้องมีมาตรการลงไปและมีการตรวจวัดอย่างต่อเนื่องจึงจะทำให้เป้าหมายความสำเร็จในเรื่องความโปร่งใสของบ้านเมืองนั้นบรรลุ ในรอบแรกก็เท่านี้ก่อน

ผู้ดำเนินรายการ ขอบคุณท่านผู้ตรวจฯ มาก คือท่านผู้ตรวจก็ได้พูดไปถึงของหน้าที่ของหน่วยงานว่าจะต้องทำอะไรบ้างทั้งหน้าที่ในการแนะนำกรณีที่ประชาชนไปขอแล้วไม่อยู่ในความครอบครองของตัวเองแล้วก็หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติๆตามคำขอของประชาชนให้ได้ภายใน 15 วัน นี่ถือเป็นกรณีทั่ว ๆ ไปว่าถ้าในกรณีที่ว่าข้อมูลนั้นไม่สามารถที่จะจัดหาให้ได้ภายใน 15 วันแล้วจะต้องตอบประชาชนผู้ขอให้ได้ว่าเราจะดำเนินการอย่างไรเป็นหน้าที่ทั่วๆไปของเจ้าหน้าที่รัฐ แล้วท่านก็ได้พูดถึงเรื่องสิทธิของประชาชนมีสิทธิอย่างไรบ้างอย่างเช่นสิทธิที่จะได้รับรู้ข้อมูลทั้งนี้ก็เพื่อที่จะได้ให้ประชาชนได้มีโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็นทางด้านการเมืองหรือดำเนินการทางด้านการมีส่วนร่วมได้อย่างถูกต้องแล้วท่านยังพูดถึงเรื่องของการกระจายอำนาจซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของรัฐที่ต้องการให้ประชาชนได้มีโอกาสที่จะดูแลตัดสินใจชีวิตของตัวเองได้ สิ่งเหล่านี้จะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อประชาชนได้มีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องทั้งนี้เรื่องทั้งหมดกระบวนการทั้งหมดท่านก็ได้นำเสนอแนวทางไปแล้วอย่างที่ท่านได้กล่าวไปแล้วโดยสรุปก็คือว่าหน่วยงานของรัฐต้องถือเป็นนโยบายสำคัญที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้องภายในระยะเวลาอันสั้นคือประมาณสัก 3 ปี หน่วยงานของรัฐทุกแห่งควรจะดำเนินการได้ถูกต้อง เพราะว่าในปัจจุบันเราต้องยอมรับว่าหน่วยงานจำนวนไม่น้อยโดยเฉพาะหน่วยงานระดับท้องถิ่นยังไม่สามารถดำเนินการได้และยังไม่เข้าใจว่าการปฏิบัติตามกฎหมายที่ถูกต้องนั้นควรจะทำอย่างไร ประการที่สองท่านก็ได้แนะนำว่าต้องทำให้ทุกภาคส่วนเกิดความตระหนักและเชื่อมั่นในการใช้สิทธิ ประการที่สามคือควรจะต้องมีระบบการตรวจวัดความโปร่งใส ทั้งหมดนี้ก็เพื่อที่จะให้เกิดความโปร่งใสในระบบราชการนั่นเอง ในมุมมองของท่านซึ่งทั้งเป็นนักวิชาการนักพัฒนาสังคมท่านมีความเคลื่อนไหวทำงานให้สังคมมาไม่น้อย ท่านจะมีมุมมองอย่างไรว่ากฎหมายตัวนี้จะทำให้เกิดความโปร่งใสในภาพรวมได้อย่างไรขอเรียนเชิญท่าน

อาจารย์ ดร.จรี